

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 652 | Samenvatting

De klacht ziet op een Europese niet-openbare aanbesteding voor het sluiten van een overeenkomst met een architect.

Klachtonderdeel 1

Klager, een brancheorganisatie, klaagt dat sprake is van verkapte gunning op laagste prijs.

De Commissie oordeelt dat een verhouding prijs/kwaliteit van 60/40 op zichzelf niet hoeft te resulteren in een verkapte gunning op laagste prijs. Naar het oordeel van de Commissie heeft de brancheorganisatie onvoldoende aannemelijk gemaakt dat de te verwachten spreiding van de scores voor kwaliteit zo klein zal zijn dat de kwalitatieve aspecten geen invloed meer zullen hebben op de rangorde. Het klachtonderdeel, zoals het door de brancheorganisatie is geformuleerd, verklaart de Commissie daarom **ongegrond**.

Ten overvloede overweegt de Commissie dat de hier gehanteerde beoordelingsmethodiek op twee gronden in strijd is met het aanbestedingsrecht. Ten eerste bestaat een reële kans dat niet aan de economisch meest voordelige inschrijving wordt gegund, omdat de scores voor de prijzen van de verschillende uitvoeringswijzen bij elkaar worden opgeteld, terwijl per saldo slechts één van die voorstellen in uitvoering zal worden genomen. Ten tweede is sprake van strijd met het transparantiebeginsel omdat het voorwerp van de te gunnen opdracht onvoldoende is bepaald, waardoor inschrijvers ook niet in staat zijn hun kans op gunning te maximaliseren. Het is onduidelijk of dit een opdracht betreft die ziet op het ontwerp van een school inclusief het ontwerp van de renovatie van gymzalen, of op het ontwerp van een school inclusief het ontwerp van de nieuwbouw van een sporthal. De Commissie beveelt de aanbesteder daarom aan zich te beraden op de invulling van de opdracht en de inrichting van de aanbestedingsprocedure. Heraanbesteding ligt dan in de rede.

Klachtonderdeel 2

De brancheorganisatie klaagt dat inschrijvers met het doen van een inschrijving reeds een gedeelte van de te plaatsen opdracht moeten uitvoeren. De brancheorganisatie acht het disproportioneel dat aanbesteder daar geen vergoeding tegenoverstelt.

In de Handreiking Tenderkostenvergoeding wordt sterk geadviseerd een vergoeding in het vooruitzicht te stellen voor de hier gevraagde inspanningen voor het doen van een inschrijving. Ook de Gids Proportionaliteit acht het in het vooruitzicht stellen van enige vergoeding proportioneel. Omdat aanbesteder geen deugdelijke motivering heeft aangedragen voor het geheel uitsluiten van enige vergoeding van inschrijfkosten verklaart de Commissie dit klachtonderdeel **gegrond**.

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 652

1. Feiten

- 1.1. Aanbesteder heeft een Europese niet-openbare aanbesteding georganiseerd voor het sluiten van een overeenkomst met een architect. De architect is integraal verantwoordelijk voor de bouwkundige, installatietechnische en constructieve ontwerp- en advieswerkzaamheden tot en met Technisch Ontwerp (TO) inclusief technische omschrijving en bestek van een schoolgebouw. De architect vervult de rol van voorzitter van het nog samen te stellen ontwerpteam.

Relevante passages

- 1.2. De aan de geselecteerde partijen toegezonden uitnodiging tot inschrijving bevat, onder meer, het volgende:

3.2 Doel van de aanbesteding

Met deze Uitnodiging tot inschrijving worden geselecteerden Gegadigden in de gelegenheid gesteld een Inschrijving te doen. Deze Uitnodiging tot inschrijving heeft als doel het op een toetsbare en transparante wijze aangaan van een Overeenkomst met één Contractant voor het ontwerpen van de nieuwbouw van het beroepscollege Van Doornenplantsoen 1 en de renovatie van de huidige 3 gymzalen of mogelijke nieuwbouw van een sporthal.

3.3 Omschrijving van de Opdracht

Het onderwerp van de aanbesteding bestaat uit de selectie van een integraal ontwerpteam waarbij de architect wordt gevraagd onderdeel te zijn van het ontwerpteam.

(...)

3.4 Huidige situatie

Het huidige VMBO gebouw, is sterk verouderd en bestaat uit diverse gebouwen met een leeftijd van >40 jaar. Samen met de ambities van [Organisatie] en de wensen van de [Aanbesteder] op het gebied van onderwijs en sport is gekozen om een nieuw schoolgebouw te realiseren met daarbij de renovatie van de huidige 3 gymzalen of mogelijke nieuwbouw van een sporthal te realiseren.

3.5 Omvang Opdracht

In de aanloop naar een nieuw schoolgebouw hebben [Organisatie] en [Aanbesteder] een aanvullende ambitie om naast de school een nieuwe sporthal te gaan bouwen. Deze combinatie is een wens die aansluit bij het VMBO onderwijs en waardoor de huidige 3 gymzalen niet hoeven te worden gerenoveerd.

Daarom vragen we de inschrijver met 2 voorstellen te komen:

1. Nieuwbouw school + renovatie van 3 gymzalen;
2. Nieuwbouw school + nieuwe sporthal.

Besluitvorming

De uiteindelijke beslissing voor welke voorstel gekozen wordt is afhankelijk van de bestuurlijke besluitvorming die op een later tijdstip zal plaats vinden. Maar ui-

terlijk voor aanvang van het ontwerptraject als uitvoering van de opdracht door het ontwerpteam.

(...)

4.9 (Reken)vergoeding

Aan de verkrijging van deze Uitnodiging tot Inschrijving zijn voor de Inschrijvers geen kosten verbonden.

Inschrijvers hebben geen recht op (reken)vergoeding van enigerlei kosten in het kader van deze aanbesteding.

Inschrijvers hebben in het geval zij (voortijdig) uitgesloten worden van de aanbestedingsprocedure geen enkele aanspraak op schadevergoeding van welke aard dan ook, vergoeding van inschrijvingskosten, verlies aan referentie of gedeerde winst welke in het kader van deze aanbesteding zijn of worden gemaakt.

(...)

6. Beoordelingsproces

De Inschrijvingen worden beoordeeld door een projectteam met daarin onderstaande functies, bijgestaan door een inkoopadviseur.

Functie	Stemrecht	Adviesrecht
Directeur Beroepscollege	x	
Senior Project Manager, [Aanbesteder]	x	
Projectmanager [Organisatie]	x	
Portefeuillemanager Vastgoed, [Aanbesteder]	x	
Teamleider werkgroep, [Organisatie]		x
Ambtelijk opdrachtgever, [Aanbesteder]		x
Architect, [Aanbesteder]		x
Stedenbouwkundige, [Aanbesteder]		x

(...)

7. Gunningscriteria en beoordelingsmodel

7.1 Algemeen

Bij deze aanbesteding geldt als gunningscriterium de Beste prijs-kwaliteitverhouding. In de volgende paragrafen wordt uitgelegd hoe de verschillende elementen worden beoordeeld.

De Gunningscriteria zijn:

Tabel 1

Omschrijving	Onderlinge verhouding / relatief gewicht
A Prijsaanbieding	Max. 600 punten
B Zienswijze	Max. 150 punten
C Plan van Aanpak	Max. 100 punten
D Presentatie	Max. 150 punten
Totaal	Max. 1000 punten

De subgunningscriteria (wensen) zijn:

Gunningscriterium	Subgunningscriterium (Wens)	Max. te behalen punten
Prijs		
A Prijsaanbieding		600
	Laagste inschrijvingsom School & 3 gymzalen	350
	Laagste inschrijvingsom school & sporthal	250
Kwaliteit		
B Zienswijze		150
	Onderwijskundige visie en vlekkenplan	50
	Architectuur & stedenbouw	50
	Duurzaamheid	50
C Plan van Aanpak		100
	Projectbeheersing op basis van GROTIK	25
	Communicatieplan stakeholders	25
	Samenwerking ontwerpteam	25
	Project referentielijst betrokken architecten & adviseurs	25
D Presentatie		150
	Visie, competenties & zienswijze	50
	Samenhang disciplines	50
	Team interactie en inleving	25
	Overtuigingskracht	25
Totaal		1000

Tabel 2

7.2 Beoordeling kwalitatieve subgunningscriteria (wensen)

De wensen zijn opgenomen in Bijlage 4. In de beantwoording van de wensen kunnen Inschrijvers zich van elkaar onderscheiden. De antwoorden van de Inschrijvers worden op hun inhoud beoordeeld en er worden punten toegekend. Het beoordelingsteam kent individueel aan de beantwoording van de Gunningscriteria van iedere Inschrijver afzonderlijk een score toe. Naarmate de Inschrijver beter voldoet aan het gevraagde zal dit met meer punten gewaardeerd worden. De antwoorden moeten naar het oordeel van de Gemeente helder zijn, dat wil zeggen gestructureerd, adequaat en "to the point". Het ontbreken van gevraagde elementen, diepgang, mate van detail, adequaatheid, structuur of niet "to the point" zijn, zal leiden tot puntenaftrek.

Voor de scoretoekenning wordt gebruik gemaakt van onderstaande schaalverdeling:

Tabel 3

Ontbreekt/ zeer slecht	De gegeven informatie voldoet niet aan het gestelde in het gunningscriterium. Dat wil zeggen: er is geen antwoord gegeven op het gevraagde of meerdere significante onderdelen ontbreken.	0 punten
Matig	De gegeven informatie voldoet niet of nauwelijks aan het gestelde in het gunningscriterium. Dat wil zeggen: er ontbreken bepaalde (significante) aspecten, en de beantwoording is niet overtuigend en/of laatopeningen over.	0.25 x max. te behalen punten
Voldoende	De gegeven informatie voldoet aan het gestelde in het gunningscriterium. Dat wil zeggen: de informatie is in overeenstemming met de verwachtingen van de gemeente, maar overtreft deze niet.	0.50 x max. te behalen punten
Goed	De gegeven informatie voldoet ruim aan het gestelde in het gunningscriterium. Dat wil zeggen: de informatie is relevant, voldoet aan de verwachtingen van de gemeente en overtreft deze soms.	0.75 x max. te behalen punten
Uitstekend	De gegeven informatie voldoet uitstekend aan het gestelde in het gunningscriterium. Dat wil zeggen: de informatie is zeer relevant en overtreft de verwachtingen van de gemeente ruim.	Max. te behalen punten

Het beoordelingsteam komt tot een gezamenlijk oordeel en een gezamenlijke score voor elk van de afzonderlijke subgunningscriteria (wensen).

Het totaal van de scores voor de afzonderlijke subgunningcriteria wordt opgeteld wat leidt tot de score voor het onderdeel kwalitatieve Gunningscriteria. Deze score wordt opgeteld bij de score voor het onderdeel prijs. Alle scores worden afgerond op 2 decimalen.

(...)

7.3 Beoordeling prijs

De Inschrijver dient de prijs aan te geven op Bijlage 5.

De score voor prijs wordt voor beide onderdelen als volgt berekend: de Inschrijver die de laagste prijs heeft aangeboden, ontvangt het maximaal te behalen aantal punten. De score van de overige Inschrijvers wordt aan de hand van de volgende formule berekend:

$$\text{Score} = \frac{\text{Laagste prijs}}{\text{Prijs Inschrijver}} \times \text{max. te behalen aantal punten}$$

Deze score wordt afgerond op 2 decimalen.

7.4 Eindscore

Op grond van alle beschikbare informatie komt het aanbestedingsteam tot een totaaloordeel en een volgorde (van eindtotaal) van de Inschrijvers, inclusief een Inschrijver met de Beste prijs-kwaliteitverhouding aan wie [Aanbesteder] voornemens is de Opdracht te gunnen. In principe is dit de Inschrijver die een volledige Inschrijving heeft ingediend conform de instructies, onvoorwaardelijk voldoet aan de Geschiktheidseisen, waarop geen Uitsluitingsgrond van toepassing is, die de eisen voor akkoord heeft bevestigd en het hoogste puntentotaal voor de Gunningscriteria heeft behaald. Ingeval twee of meerdere Inschrijvers een gelijk puntenaantal hebben wordt de rangorde van deze Inschrijvers bepaald op basis van het subgunningcriterium kwaliteit.

(...)

Bijlage 3 Beeldkwaliteit en Context

(...)

Bijzonderheden

In deze aanbesteding vragen wij u zich te richten op de nieuwbouw van de school en de renovatie van de 3 gymzalen. Voor de nabije toekomst is de wens om een compleet nieuwe sporthal naast de school te bouwen als vervanging van de 3 gymzalen. In de visie van de architect zien wij graag de mogelijkheden om de nieuwbouw school en de sporthal te verbinden op enige manier.

(...)

Bijlage 4 Gunningscriteria

In deze Bijlage zijn de wensen opgenomen die beoordeelt gaan worden door het projectteam.

Omschrijving	Beoordeling	
wens 1	Prijs 1: Nieuwbouw school + renovatie van 3 gymzalen. Geef een netto totaalprijs (exclusief BTW) aan in bijlage 4, in tabel 1 voor schetsontwerp, voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en omgevingsvergunningaanvraag tezamen en het technisch ontwerp inclusief technisch omschrijving, berekeningen, tekeningen en bestek. (...)	
	Beoordeling: Vindt plaats op basis van het totaalbedrag. De ondernemer die de laagste netto totaalprijs excl. BTW aanbiedt ontvangt de hoogste score. Ongeldige Inschrijvingen worden door de Gemeente terzijde gelegd.	
wens 2	Prijs 2: Nieuwbouw school + nieuwe sporthal. Geef een netto totaalprijs (exclusief BTW) aan in bijlage 4, in tabel 2 voor schetsontwerp, voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en omgevingsvergunningaanvraag tezamen en het technisch ontwerp inclusief technisch omschrijving, berekeningen, tekeningen en bestek. (...) Beoordeling: Vindt plaats op basis van het totaalbedrag. De ondernemer die de laagste netto totaalprijs excl. BTW aanbiedt ontvangt de hoogste score. Ongeldige Inschrijvingen worden door de Gemeente terzijde gelegd.	

<p>wens 3</p>	<p>Zienswijze</p> <p>Geef uw zienswijze voor het te realiseren ontwerp op de volgende aspecten, rekening houdend met de uitgangspunten van het PvE en bijlage 3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderwijskundige visie; - Architectuur & stedenbouw; - Duurzaamheid. <p>De inschrijver dient voor elke subgunningcriteria, zoals genoemd in tabel 2 van 7.1 een beschrijving te geven op maximaal 2 pagina's A4 enkelzijdig.</p> <p>Beeldmateriaal mag separaat worden toegevoegd met een maximum van 4 pagina's A3 enkelzijdig.</p> <p>De zienswijzen worden beoordeeld op de mate van overtuigende vertaling van uw denkrichting in relatie tot de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realistisch; - Praktisch; - Betaalbaar; - Duurzaam; - Exploitatietechnische gevolgen (onderhoud, schoonmaak, energie etc). <p>In uw zienswijze op de onderwijs ontwikkelingen en visie dient u minimaal de volgende onderdelen toe te lichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpretatie op het Programma van Eisen / visie op project als geheel; • Interpretatie van het ambitiesdocument en het vlekkenplan; • Uw visie op onze doelgroep. <p>In uw zienswijze Architectuur dient u minimaal de volgende onderdelen toe te lichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpretatie op het Programma van Eisen / visie op project als geheel; • Beeldkwaliteit op basis van eigen referentiemateriaal; • Vorm massa (volume); • Materialisatie gebouw in relatie tot omgeving; • Materialisatie binnen het gebouw. <p>In uw zienswijze Stedenbouw dient u minimaal de volgende onderdelen toe te lichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Positionering ten opzichte van de (...)weg; • Positionering in relatie tot de overige scholen en sport gelegenheid; • Entree in relatie met omgeving; • Groen; • Water. 	
----------------------	--	--

	<p>In uw zienswijze Duurzaamheid dient u minimaal de volgende onderdelen toe te lichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatregelen Energieneutraal (ENG); • Circulariteit; • Techniek; • Minimalisatie van de hoeveelheid uit het leidingnet betrokken drinkwater; • Exploitatie gebouw; • Bureaufilosofie op duurzaamheid middels eigen referentieprojecten. 	
--	--	--

Wens 5	<p>Presentatie</p> <p>Inschrijver geeft samen met één of meerdere disciplines een presentatie van maximaal 30 minuten met aansluitend maximaal 30 minuten de tijd voor het stellen en beantwoorden van vragen.</p> <p>Wij verwachten tijdens de presentatie een aansluitende visie van de architect, waarbij wij de architect vragen notie te nemen van de wensen en aandachtspunten, zoals aangegeven in het PvE, het ambitie document, de globale ruimtestaten, het vlekkenplan en de beeldkwaliteit en context.</p> <p>Daarnaast rekening houdend dat de presentatie wordt beoordeeld op de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De visie, competenties en de zienswijze op de opdracht; - De interactie en inleving van de beoogd projectleider met de Opdrachtgever en overige projectbetrokkenen, met daarin de samenhang in disciplines; - De overtuigingskracht waarmee de presentatie wordt neergezet. <p>De presentatie mag geen afwijking van de Inschrijving behelzen.</p>	
---------------	---	--

(...)

Bijlage 5 Prijsopgave

In deze Bijlage kunt u uw aanbieding uitwerken voor beantwoording van wens 1 en wens 2.

Levering:

Op dit prijzenblad dienen van het kernassortiment de stuksprijzen in euro's ingevuld te worden met twee decimalen, exclusief BTW voor de gevraagde artikelen.

Tabel 1 Nieuwbouw school + renovatie van 3 gymzalen

Artikelomschrijving	Aantallen stuks op jaarbasis (aantallen gebaseerd op voorgaande jaren, Inschrijver kan aan deze getallen geen rechten ontlennen)	Netto prijs per stuk
SO	Schets ontwerp	€
VO	Voorlopig ontwerp	€
DO	Definitief ontwerp inclusief omgevingsvergunningaanvraag	€
TO	Technisch ontwerp inclusief technisch omschrijving, berekeningen, tekeningen en bestek	€
Totaalprijs:		€

Tabel 2 Nieuwbouw school + nieuwe sporthal

Artikelomschrijving	Aantallen stuks op jaarbasis (aantallen gebaseerd op voorgaande jaren, Inschrijver kan aan deze getallen geen rechten ontlennen)	Netto prijs per stuk
SO	Schets ontwerp	€
VO	Voorlopig ontwerp	€
DO	Definitief ontwerp inclusief omgevingsvergunningaanvraag	€
TO	Technisch ontwerp inclusief technisch omschrijving, berekeningen, tekeningen en bestek	€
Totaalprijs:		€

1.3. De nota van inlichtingen bevat, onder meer, de volgende vragen en antwoorden:

1.3.1. Vraag 54: 'Kunnen we er bij de prijsopgave voor school + nieuwe sporthal vanuit gaan dat het één project wordt?'

Antwoord: 'Indien wij akkoord krijgen om de nieuwe sporthal te realiseren dan wordt het inderdaad als één project benaderd.'

1.3.2. Vraag 61: 'Op p21 staat de verdeling van de punten over de criteria. De prijsaanbieding weegt 60%. In onze ervaring is een weging van prijs boven ca 30-40% altijd doorslaggevend: de goedkoopste partij wint, ongeacht de scores op kwaliteit. Dit is niet in overeenstemming met uw wens om de beste prijs-kwaliteitverhouding te selecteren: u krijgt degene met de laagste aanbieding. Die prijsaanbieding is gebaseerd op een ureninschatting, u kiest dus voor de partij die uw ontwerp in de minste uren denkt te maken: weinig ontwerptijd, overleguren etc. Dat is niet in het belang van (de kwaliteit van) het ontwerp en het proces. In selecties voor VMBO scholen die door HEVO of ICS worden begeleid, is daarom de prijs óf vast (alleen selecteren op kwaliteit), of de score is beperkt tot onder de 30% van het totaal. Ter overweging: wilt u de puntentelling aanpassen?'

Antwoord: 'Het aanpassen van de puntentelling is niet mogelijk, omdat dit betekent dat we een volledig nieuwe aanbesteding moeten starten. Het is namelijk een wezenlijke wijziging van de opdracht.'

- 1.3.3. Vraag 64: 'In bijlage 3, p27 staat dat wij ons dienen te richten op renovatie van de drie gymzalen, waarbij in de nabije toekomst een sporthal naast de school gebouwd kan worden, die daar dan mee verbonden zou moeten worden. Op p9 vraagt u ons om met twee voorstellen te komen en staat dat vóór aanvang van het ontwerptraject besloten zal worden voor renovatie of nieuwbouw. Welke tekst is leidend?'

Antwoord: 'De vraag is inderdaad om met twee voorstellen te komen. Omdat wij op dit moment nog geen uitsluitel hebben gekregen voor de nieuwbouw van de sporthal, is het van belang om beide voorstellen te ontvangen en daarop te beoordelen.'

- 1.3.4. Vraag 73: 'Kunt u aangeven wat de overwegingen zijn om de nieuwe sporthal wel of niet op korte termijn te realiseren?'

Antwoord: 'Dit ligt aan de beslissing van de Raad en of er budget beschikbaar is.'

- 1.3.5. Vraag 81: 'Op basis van de huidige uitvraag en de bijbehorende inspanning om tot een passende indiening te komen is het niet beschikbaar stellen van een rekenvergoeding naar onze mening disproportioneel. Inschrijvende partijen zullen in de voorbereiding van deze aanbesteding meer dan €10.000,- per partij investeren. Bent u bereid een proportionele vergoeding toe te kennen?'

Antwoord: 'Om te voldoen aan deze inschrijving dient u aan de volgende 2 criteria te voldoen:

1. Het presenteren van een visie. Hierbij is niet gevraagd om een ontwerp aan te leveren.
2. Het leveren van een aanbieding, hiervan vinden wij dat deze kosten voor rekening van de inschrijver zijn.'

- 1.3.6. Vraag 82: 'De EMVI is gebaseerd op een prijs-kwaliteitverhouding van 60% prijs en 40% kwaliteit. De weging van prijs is vergeleken met vergelijkbare aanbestedingen erg zwaar, zeker gezien de forse inspanning die voor het onderdeel kwaliteit moet worden geleverd. Bent u bereid om deze verhouding aan te passen naar een meer gangbare verhouding van bijvoorbeeld 30 tot 40% prijs en 70 tot 60% kwaliteit?'

Antwoord: 'Zie het antwoord op vraag 61.'

- 1.4. Op 17 november 2021 heeft de brancheorganisatie een klacht ingediend bij aanbesteder. In de klacht stelt zij navraag te hebben gedaan bij de vijf geselecteerde gegadigden, die unaniem van mening zijn dat de aanbesteding op onderdelen disproportioneel is. De klacht is tweeledig en heeft dezelfde strekking als de klacht die de brancheorganisatie uiteindelijk bij de Commissie heeft ingediend (zie onder 2 van dit advies). Vanwege het sluiten van de inschrijvingstermijn op 29 november 2021, heeft de brancheorganisatie verzocht de klacht per omgaande in behandeling te nemen en de aanbesteding tijdelijk op te schorten.
- 1.5. Aanbesteder heeft bij e-mail van 19 november 2021 gereageerd met de mededeling geen aanleiding te zien inhoudelijk op de klacht te reageren. Aanbesteder zag geen noodzaak tot opschorting van de aanbesteding.
- 1.6. Op 22 november 2021 heeft de brancheorganisatie de onderhavige klacht ingediend bij de Commissie. De Commissie heeft aanbesteder in de gelegenheid gesteld uiterlijk 30 november 2021 op de klacht te reageren en daarbij dringend

verzocht de inschrijftermijn te verlengen of de procedure op te schorten tot 5 dagen na het uitbrengen van het advies door de Commissie.

- 1.7. Aanbesteder heeft de Commissie bij e-mail van 23 november 2021 bericht uiterlijk 6 december 2021 inhoudelijk op de klacht te zullen reageren. Aanbesteder heeft daaraan toegevoegd met de aard en strekking van de klacht van de brancheorganisatie op hoofdlijnen bekend te zijn. De klacht biedt aanbesteder, naar eigen zeggen, geen aanleiding de aanbestedingsprocedure op te schorten.

2. Beschrijving klacht en onderbouwing

2.1. Klachtonderdeel 1

- 2.1.1. De brancheorganisatie stelt dat het in de praktijk van Europese architectenselecties regelmatig voorkomt dat een inschrijver een opdracht 'koopt' door voor de helft van de prijs van de concurrenten in te schrijven. Bijvoorbeeld omdat een bureau zich gedwongen ziet om een referentie voor toekomstige aanbestedingen veilig te stellen.

- 2.1.2. In de onderhavige aanbesteding kan een prijsduiker maar liefst 300 punten voorsprong scoren op het gunningscriterium prijs. Die voorsprong kan volgens de brancheorganisatie nagenoeg onmogelijk worden gecompenseerd met betere scores op de kwalitatieve gunningscriteria, omdat daarvoor maximaal 400 punten zijn te vergeven. De brancheorganisatie acht het niet realistisch te veronderstellen dat een concurrent op alle kwalitatieve criteria uitstekend (100%) scoort en de prijsduiker zeer slecht (0%) of matig (25%) scoort. Een dergelijke spreiding van de scores voor het onderdeel kwaliteit is wel noodzakelijk om op basis van kwaliteit beter te scoren dan een prijsduiker.

- 2.1.3. Ook als geen sprake is van een prijsduiker, klaagt de brancheorganisatie dat het lastig is om op kwaliteit onderscheidend te zijn. Aanbesteder heeft vijf geutilleerde bureaus geselecteerd met ruime ervaring met scholenbouw en het indienen van inschrijvingen bij Europese aanbestedingen. Het ligt niet in de lijn van de verwachtingen van de brancheorganisatie dat dit kaliber bureaus zeer slecht/ontbreekt (0%) of matig (25%) scoort op de gunningscriteria. De brancheorganisatie stelt dat de geselecteerde gegadigden klagen dat maar liefst 150 van de maximaal 400 te scoren punten op kwaliteit worden gescoord worden op het criterium 'presentatie'. De beoordelingsaspecten interactie, inlevingsvermogen en overtuigingskracht acht de brancheorganisatie 'boterzacht' en vooraf zeer moeilijk objectief in te schatten. De aspecten visie, competenties en zienswijze doubleren volgens de brancheorganisatie met de beoordeling van de zienswijze en het plan van aanpak (Wensen 3 en 4), waardoor die aspecten weinig toevoegen aan het beoordelingskader en de transparantie niet ten goede komen. De brancheorganisatie acht het niet waarschijnlijk dat de kwalitatief beste inschrijver op alle gunningscriteria uitstekend (100%) scoort. Zij acht het zeer aannemelijk dat een onderscheid op kwaliteit feitelijk niet meer dan 200 punten kan bedragen. Het werkelijke gewicht van de factor prijs ligt dus meer in de orde van 75%. Als de laagste inschrijver voor een bedrag inschrijft dat een derde onder de prijs van de concurrenten ligt, geeft prijs eenduidig de doorslag.

2.2. Klachtonderdeel 2

- 2.2.1. Aanbesteder biedt de inschrijvers geen 'rekenvergoeding'. Ondanks vragen hierover in de nota van inlichtingen houdt aanbesteder vast aan dit uitgangspunt. Met de geselecteerde inschrijvers stelt de brancheorganisatie van mening te zijn dat aanbesteder gehouden is om een redelijke tegemoetkoming in de tenderkos-

ten te vergoeden en wel op grond van Voorschrift 3.8A van de Gids Proportionaliteit.

- 2.2.2. De brancheorganisatie klaagt dat een nadere blik op de in het kader van de zienswijze aan te leveren visualisaties (bijlage 3, wens 3) leert dat aanbesteder vraagt om 'outputs' die onderdeel vormen van een gangbaar structuurontwerp, zoals een ruimtelijke massastudie en stedenbouwkundige positionering, en dus niet 'slechts' vraagt om een visie of zienswijze, zoals aanbesteder stelt. In de ogen van de brancheorganisatie kwalificeert dat als een aanvang van een gedeelte van de te plaatsen opdracht in de zin van Voorschrift 3.8A voornoemd.
- 2.2.3. Volgens de brancheorganisatie is het grote probleem met de uitvraag dat aanbesteder het verwachte uitwerkingsniveau van de zienswijze niet duidelijk definieert. Aanbesteder verstrekt een programma van eisen van 'dik vierhonderd pagina's', een ambitiedocument en een vlekkenplan, aldus de brancheorganisatie. In paragraaf 7.2 van de uitnodiging tot inschrijving is bepaald dat 'het ontbreken van gevraagde elementen, diepgang, mate van detail, adequaatheid, structuur of niet "to the point" zijn, zal leiden tot puntenaftrek.' De brancheorganisatie concludeert op basis daarvan dat aanbesteder de inschrijvers aanspoort tot een vergaande mate van uitwerking van de zienswijze richting (volwaardig) structuurontwerp, dan wel dat de inschrijvers zich gedwongen voelen om dit toch te doen om zich te kunnen onderscheiden van de concurrenten. Aldus voelen inschrijvers zich volgens de brancheorganisatie genoodzaakt fors te investeren in het kwalitatieve deel van de inschrijving, wat haaks staat op het toegekende gewicht aan kwaliteit.

3. Reactie aanbesteder

Aanbesteder heeft ervoor gekozen niet te reageren op de klacht binnen de door de Commissie gestelde termijn.

4. Beoordeling

- 4.1. De Commissie stelt vast dat aanbesteder een Europese niet-openbare aanbesteding heeft georganiseerd voor het sluiten van een overeenkomst met een architect. Op de procedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en Deel 2 van de Aw 2012 en de Gids Proportionaliteit (tweede herziene versie die op 1 juli 2020 in werking is getreden).
- 4.2. Gezien het spoedeisende karakter van de klacht en de sluiting van de uiterste termijn voor het indienen van inschrijvingen op 29 november 2021 om 12.00 uur, heeft de Commissie ervoor gekozen een voorlopig advies aan partijen uit te brengen en dat oordeel in dit advies nader te onderbouwen.
- 4.3. Klachtonderdeel 1
- 4.4. De brancheorganisatie klaagt dat sprake is van verkapte gunning op laagste prijs.

Beknopt oordeel

- 4.5. De Commissie oordeelt dat een verhouding prijs/kwaliteit van 60/40 op zichzelf niet hoeft te resulteren in een verkapte gunning op laagste prijs. Naar het oordeel van de Commissie heeft de brancheorganisatie onvoldoende aannemelijk gemaakt dat de te verwachten spreiding van de scores voor kwaliteit zo klein zal zijn dat de kwalitatieve aspecten geen invloed meer zullen hebben op de rangorde. Het klachtonderdeel, zoals het door de brancheorganisatie is geformuleerd, verklaart de Commissie daarom **ongegrond**.

Toelichting

Toetsingskader

- 4.5.1. In Advies 344 (ov. 5.3.1 e.v.) heeft de Commissie geoordeeld, in lijn met Adviezen 33 en 246, dat een aanbestedende dienst die kiest voor het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving in beginsel de mogelijkheid heeft om aan het subcriterium prijs meer gewicht toe te kennen dan aan alle andere, op de kwaliteit van de inschrijving betrekking hebbende, subcriteria gezamenlijk. Die mogelijkheid bereikt echter haar grens daar waar de keuze van de aanbestedende dienst voor het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving de facto neerkomt op een keuze voor het gunningscriterium van de laagste prijs. Daarvan zal sprake zijn wanneer op basis van de uitwerking van het gunningscriterium in de aanbestedingsdocumenten, alle omstandigheden van het geval afwegende, voor inschrijvers de redelijke verwachting zal mogen bestaan dat de waardering van de kwalitatieve aspecten van de inschrijvingen – naast het aspect prijs – geen significante invloed zal hebben op de rangorde daarvan. In een dergelijk geval hanteert de aanbestedende dienst weliswaar formeel het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving, maar is materieel sprake van het gunningscriterium van de laagste prijs (zie Advies 33, overwegingen 6.3 en 6.4, bevestigd door Rb. Gelderland (vzr.) 24 januari 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:454, r.o. 4.6 en Advies 246, overweging 5.3.5). De te beantwoorden vraag is of de keuze van aanbesteder voor het gunningscriterium van de beste prijs-kwaliteitverhouding in het onderhavige geval de facto neerkomt op een keuze voor het gunningscriterium van de laagste prijs.
- 4.5.2. Voor de beantwoording van die vraag moet worden nagegaan of de inschrijvers op basis van de uitwerking van het gunningscriterium in de aanbestedingsdocumenten de redelijke verwachting zullen mogen hebben dat de waardering van de kwalitatieve aspecten van de inschrijvingen – naast het aspect prijs – geen significante invloed op de rangorde daarvan zal hebben. Het gaat dan om de redelijke verwachting die zal mogen bestaan op basis van de uitwerking van het gunningscriterium in de aanbestedingsdocumenten. Zoals de Commissie in haar Adviezen 33, 246 en 344 heeft overwogen, dienen bij de beoordeling van die redelijke verwachting alle omstandigheden van het geval te worden afgewogen (vergelijk ook Rb. Gelderland (vzr.) 3 juni 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:3493, r.o. 4.8; zie voorts Advies 224, overwegingen 5.5.3 en 5.5.4). Dat laat onverlet dat die beoordeling los moet worden gezien van de inhoud van de daadwerkelijke inschrijvingen.

Niet op voorhand sprake van verkapte gunning op laagste prijs

- 4.5.3. De enkele omstandigheid dat een prijsduiker moeilijk kan worden verslagen op kwaliteit, maakt nog niet dat sprake is van verkapte gunning op laagste prijs. Ook in aanbestedingen waarbij het onderdeel prijs niet zwaar meeweegt, bijvoorbeeld voor minder dan de helft, kan het zijn dat een prijsduiker moeilijk is te verslaan.
- 4.5.4. Zelfs indien kwaliteit voor slechts 25% zou meewegen – volgens de brancheorganisatie het werkelijke gewicht van kwaliteit in deze aanbesteding –, is niet uitgesloten dat de kwalitatieve aspecten van inschrijvingen een significante invloed hebben op de rangorde.
- 4.5.5. In wezen klaagt de brancheorganisatie dat, door de inrichting van het beoordelingsmodel in deze aanbesteding, op voorhand vast staat dat de spreiding van de

scores voor de kwalitatieve subgunningscriteria zo klein zal zijn dat de kwalitatieve aspecten geen invloed meer zullen hebben op de rangorde. De Commissie heeft daarom onderzocht hoe groot de mogelijke spreiding is van de scores voor de kwalitatieve subgunningscriteria.

- 4.5.6. De Commissie gaat veronderstellenderwijs uit van de juistheid van de verwachting van de brancheorganisatie dat de beoordelingscommissie weinig of geen scores van 0% of 100% voor de kwalitatieve subgunningscriteria (Wensen 3, 4 en 5) zal toekennen. Met het door aanbesteder gehanteerde beoordelingsmodel met scores van 0%, 25%, 50%, 75% en 100% is niet op voorhand uitgesloten dat, bijvoorbeeld, de ene inschrijver slechts 25% scoort en een andere 75% scoort. Die spreiding komt neer op een puntenverschil van 200 punten. Een verschil van 200 punten heeft een significante invloed op de rangorde. In het hier gekozen beoordelingsmodel zou de inschrijver die 75% scoort voor kwaliteit ten opzichte van de inschrijver die 25% scoort op kwaliteit een prijs kunnen bieden die bijna 50% hoger is en toch nog kunnen winnen, zoals blijkt uit onderstaand rekenvoorbeeld:

Inschrijver	Prijs Wens 1*	Score Wens 1	Prijs Wens 2**	Score Wens 2	Totaalscore Prijs	Totaalscore Kwaliteit***	Totaalscore
A	€ 400.000,00	350,00	€ 500.000,00	250,00	600,00	100,00	700,00
B	€ 600.000,00	233,33	€ 749.000,00	166,89	400,22	300,00	700,22

**Prijs Wens 1 is de prijs voor het ontwerp van de school + de prijs voor het ontwerp van de renovatie van de drie gymzalen (zie 4.6.2 onderstaand).*

***Prijs Wens 2 is prijs voor het ontwerp van de school + de prijs voor het ontwerp van de nieuwe sporthal (zie 4.6.2 onderstaand).*

****De totaalscore voor kwaliteit is de optelsom van de scores voor Wensen 3, 4 en 5.*

- 4.5.7. De Commissie acht het daarmee niet op voorhand uitgesloten dat de spreiding van de scores voor de kwalitatieve subgunningscriteria groot genoeg zal zijn voor een significante invloed op de rangorde van de inschrijvingen.
- 4.5.8. Naar het oordeel van de Commissie heeft de brancheorganisatie onvoldoende aannemelijk gemaakt dat de te verwachten spreiding van de scores voor kwaliteit kleiner zal zijn dan de hiervoor, bij wijze van voorbeeld, genoemde spreiding tussen 25% en 75%.
- 4.5.9. Ter onderbouwing van de verwachting dat nauwelijks sprake zal zijn van spreiding van de scores voor kwaliteit heeft de brancheorganisatie aangedragen dat Wens 5 op enkele aspecten doubleert met enkele aspecten van Wensen 3 en 4 (bijvoorbeeld de visie en zienswijze op de opdracht). De Commissie oordeelt dat van een doublure op sommige punten inderdaad sprake lijkt. Ook is de Commissie, met de brancheorganisatie, van oordeel dat de subjectieve criteria 'interactie', 'inleving' en 'overtuigingskracht', aan de hand waarvan de presentatie voor Wens 5 zal worden beoordeeld, vooraf weinig houvast bieden. De aanbesteder heeft geen poging gedaan die criteria verder te objectiveren.
- 4.5.10. Hoewel de Commissie zich kan voorstellen dat deze elementen uit Wens 5 vragen oproepen, heeft de brancheorganisatie onvoldoende onderbouwd dat deze elementen op voorhand moeten leiden tot een kleinere spreiding in de scores op het gebied van kwaliteit. Daarmee verklaart de Commissie dit klachtonderdeel **onge grond**.

Ten overvloede: beoordelingsmethodiek strijdig met aanbestedingsrecht

- 4.6. Ten overvloede merkt de Commissie op dat de hier gehanteerde beoordelingsmethodiek op twee punten in strijd is met het aanbestedingsrecht. De Commissie neemt deze overwegingen ten overvloede op in dit advies vanwege het leereffect dat zij daarmee verwacht teweeg te kunnen brengen. Naar aanleiding van de constatering dat de beoordelingsmethodiek in strijd is met het aanbestedingsrecht, doet de Commissie onderstaand onder 6 een aanbeveling aan aanbesteder.

Reële kans dat niet wordt gegund aan inschrijver met economisch meest voordelige inschrijving

- 4.6.1. Ten eerste bestaat een reële kans dat niet aan de inschrijver met de economisch meest voordelige inschrijving wordt gegund, omdat de scores voor de prijzen van de verschillende uitvoeringswijzen bij elkaar worden opgeteld, terwijl per saldo slechts één van die voorstellen in uitvoering zal worden genomen.
- 4.6.2. Aanbesteder heeft voor het subgunningscriterium dat ziet op de prijs twee 'wensen' geformuleerd: Wens 1 en Wens 2. Wens 1 is vereenvoudigd weer te geven als de prijs voor het ontwerp van de school (A) + de prijs voor het ontwerp van de renovatie van de drie gymzalen (B). Wens 2 is vereenvoudigd weer te geven als de prijs voor het ontwerp van de school (A) + de prijs voor het ontwerp van de nieuwe sporthal (C). Oftewel, Wens 1 = A + B, Wens 2 = A + C.
- 4.6.3. Op grond van een objectieve uitleg van de aanbestedingsstukken en de bij nota van inlichtingen gegeven antwoorden begrijpt de Commissie dat aanbesteder of zal overgaan tot renovatie van de drie bestaande gymzalen (B), of een nieuwe sporthal zal realiseren (C). Ten tijde van indiening van de inschrijvingen is nog niet bekend voor welke uitvoeringswijze aanbesteder zal kiezen. Die keuze wordt pas gemaakt voor aanvang van het ontwerptraject als uitvoering van de opdracht door het ontwerpteam (zie 1.2 hiervoor).
- 4.6.4. Uit het beoordelingsmodel volgt dat de score voor het subgunningscriterium prijs bestaat uit de optelsom van de scores voor Wens 1 en Wens 2. Vereenvoudigd weergegeven: Totalscore Prijs = score voor (A + B) + score voor (A + C). De prijzen van de beide uitvoeringswijzen worden bij elkaar opgeteld, terwijl in feite maar voor één van de twee uitvoeringswijzen zal worden gekozen. De prijs van een uitvoeringswijze die niet wordt gekozen zal daarom hoe dan ook een significante invloed hebben op de gunning. De gehele score voor Wens 1 of de gehele score voor Wens 2 zal ten tijde van de uitvoering immers overbodig blijken, terwijl die score wel wordt betrokken bij de bepaling van de inschrijving met de beste prijs-kwaliteitverhouding.
- 4.6.5. De Commissie geeft in onderstaande tabel een voorbeeld van een situatie waarin, gebaseerd op de hier gekozen beoordelingsmethodiek, de aanbesteder niet gunt aan de inschrijver met de economisch meest voordelige inschrijving, omdat in de uitvoering wordt gekozen voor realisatie van de sporthal, maar de prijs voor het ontwerp van de renovatie van de gymzalen invloed heeft gehad op de gunning:

Inschrijver	Prijs Wens 1	Score Wens 1	Prijs Wens 2	Score Wens 2	Totalscore Prijs	Totalscore Kwaliteit	Totalscore
A	€ 375.000,00	350,00	€ 430.000,00	238,37	588,37	300,00	888,37
B	€ 400.000,00	328,13	€ 410.000,00	250,00	578,13	306,25	884,38

4.6.6. In dit voorbeeld laat de aanbesteder voor € 430.000,- de nieuwbouw met sporthal ontwerpen door inschrijver A, waarbij aan de kwaliteit 300 punten kunnen worden toegekend, terwijl de aanbesteder een kwalitatief betere aanbieding (306,25 punten) van inschrijver B heeft ontvangen, waarvoor bovendien slechts € 410.000,- voor de nieuwbouw met sporthal behoeft te worden betaald. De oorzaak van deze uitkomst is gelegen in het optellen van de scores voor Wens 1 en Wens 2. Als het beoordelingsmodel uitsluitend had gezien op Wens 1 waren de volgende scores toegekend:

Inschrijver	Prijs Wens 1	Score Wens 1	Totaalscore Kwaliteit (zonder Wens 2)	Score Wens 1 + Totaalscore Kwaliteit
A	€ 375.000,00	350,00	300,00	650,00
B	€ 400.000,00	328,13	306,25	634,38

Had het beoordelingsmodel uitsluitend gezien op Wens 2, dan waren de volgende scores toegekend:

Inschrijver	Prijs Wens 2	Score Wens 2	Totaalscore Kwaliteit (zonder Wens 1)	Score Wens 2 + Totaalscore Kwaliteit
A	€ 430.000,00	238,37	300,00	538,37
B	€ 410.000,00	250,00	306,25	556,25

4.6.7. Een beoordelingsmodel waarin de kans bestaat dat niet aan de inschrijver met de economisch meest voordelige inschrijving wordt gegund, is in strijd met het aanbestedingsrecht, zie Gerecht van Eerste Aanleg EU 16 september 2013, T-402/06, r.o. 77: 'Hoewel de economisch voordeligste aanbieding niet altijd de aanbidding is met de laagste prijs, moet worden vastgesteld dat, wanneer de aanbiddingen wat alle overige relevante criteria – met inbegrip van technische criteria – betreft volkomen gelijk zijn, een goedkopere aanbidding noodzakelijkerwijs, vanuit economisch oogpunt, moet worden aangemerkt als voordeliger dan een duurdere aanbidding. In een dergelijke situatie kan de methode van gemiddelde prijzen, die ertoe leidt dat de opdracht wordt gegund aan een duurdere aanbidding, niet worden gekwalificeerd als zijnde in overeenstemming met het criterium van de economisch voordeligste aanbidding.'

Voorwerp opdracht onvoldoende bepaald

4.6.8. Ten tweede is sprake van strijd met het transparantiebeginsel omdat het voorwerp van de te gunnen opdracht onvoldoende is bepaald, waardoor inschrijvers ook niet in staat zijn hun kans op gunning te maximaliseren. Het is onduidelijk of dit een opdracht betreft die ziet op het ontwerp van een school inclusief het ontwerp van de renovatie van gymzalen, of op het ontwerp van een school inclusief het ontwerp van de nieuwbouw van een sporthal. Uit Bijlage 3 (zie bovenstaand onder 1.2) leidt de Commissie af dat in de inschrijvingen voor (de kwalitatieve) Wensen 3, 4 en 5 aan beide alternatieve uitvoeringswijzen aandacht moet worden besteed. Onduidelijk is echter op welke wijze de verschillende, nog niet gekozen, uitvoeringswijzen een rol zullen spelen bij de beoordeling. Het lijkt mogelijk dat een inschrijver positief wordt beoordeeld voor zijn visie op een bepaalde wijze van uitvoering – bijvoorbeeld op de renovatie van de gymzalen –, waarbij die positieve beoordeling significante invloed kan hebben op de rangorde, terwijl het vervolgens mogelijk is dat de aanbesteder niet voor die wijze van uitvoering kiest – maar bijvoorbeeld kiest voor de nieuwe sporthal. In dat geval zouden de subgunningscriteria bovendien, achteraf bezien, onvoldoende verband hebben

gehouden met de opdracht – wat een gevolg is van de onvoldoende bepaaldheid van het voorwerp van de opdracht.

4.7. Klachtonderdeel 2

- 4.8. De brancheorganisatie klaagt dat inschrijvers met het doen van een inschrijving reeds een gedeelte van de te plaatsen opdracht moeten uitvoeren. De brancheorganisatie acht het disproportioneel dat aanbesteder daar geen vergoeding tegenover stelt.

Beknopt oordeel

- 4.9. In de Handreiking Tenderkostenvergoeding wordt sterk geadviseerd een vergoeding in het vooruitzicht te stellen voor de hier gevraagde inspanningen voor het doen van een inschrijving. Ook de Gids Proportionaliteit acht het in het vooruitzicht stellen van enige vergoeding proportioneel. Omdat aanbesteder geen deugdelijke motivering heeft aangedragen voor het geheel uitsluiten van enige vergoeding van inschrijfkosten verklaart de Commissie dit klachtonderdeel **gegrond**.

Toelichting

Toetsingskader

- 4.9.1. De Commissie verwijst naar overwegingen 4.3.2 tot en met 4.4.3 van Advies 637 voor een nadere beschrijving van het hier relevante dat toetsingskader. Dat kader omvat artikel 1.10 lid 2 aanhef en onder g Aw 2012, Voorschrift 3.8A van de Gids Proportionaliteit en de Handreiking Tenderkostenvergoeding.

Vergoeding proportioneel bij vragen zienswijze/visiepresentatie

- 4.9.2. De Commissie heeft er begrip voor dat architecten/inschrijvers op ontwerp opdrachten vaak geneigd zullen zijn – om zich beroepsmatig te onderscheiden – een grotere inspanning te leveren dan feitelijk in het kader van de inschrijving van hen wordt gevraagd en dan nodig is in het kader van het leveren van een visie of zienswijze. Dat wil evenwel niet zeggen dat die inspanning door aanbestedende diensten ook volledig vergoed zou moeten worden.
- 4.9.3. Toetsend aan het in de Handreiking opgenomen afwegingskader (p. 11) lijkt de onderhavige aanbesteding ten hoogste te kunnen vallen in de categorie waarvoor een tenderkostenvergoeding 'sterk geadviseerd' wordt. De Commissie neemt daarbij in aanmerking dat volgens de brancheorganisatie sprake is van een aanbesteding met aanzienlijke inspanning in het kader van de beste prijs-kwaliteitverhouding en dat het gaat om een integrale ontwerp opdracht.
- 4.9.4. De brancheorganisatie heeft naar het oordeel van de Commissie echter onvoldoende onderbouwd dat in dit geval in het kader van de zienswijze een extreme inspanning van inschrijvers wordt gevraagd of een gedeelte van de opdracht moet worden uitgevoerd. De extreme inspanning of gedeeltelijke uitvoering volgen in ieder geval niet uit de door de brancheorganisatie geciteerde passage uit de uitnodiging tot inschrijving: 'het ontbreken van gevraagde elementen, diepgang, mate van detail, adequaatheid, structuur of niet "to the point" zijn, zal leiden tot puntenaftrek.'. Naar het oordeel van de Commissie is daarmee geen sprake van een *verplichte* tenderkostenvergoeding op basis van de Handreiking, maar wordt dat wel *sterk geadviseerd*. Op grond van de Handreiking is het in het vooruitzicht stellen van een vergoeding aldus proportioneel.

- 4.9.5. In de Gids Proportionaliteit wordt eveneens verduidelijkt dat het proportioneel is een vergoeding in het vooruitzicht te stellen indien een visiepresentatie (hier: zienswijze) moet worden opgesteld (zie onder Voorschrift 3.8A, p. 63): 'Wanneer het onvermijdelijk is dat er verhoudingsgewijs aanzienlijke kosten (denk aan visiepresentaties, maquettes en modellen, schetsen of (constructie-)doorberekening) per inschrijving gemaakt moeten worden, is het proportioneel aan een inschrijver daarvoor een vergoeding te geven.'
- 4.9.6. In het licht van de hiervoor aangehaalde onderdelen van de Handreiking en de Gids Proportionaliteit concludeert de Commissie dat het in dit geval proportioneel zou zijn een vergoeding in het vooruitzicht te stellen. Aanbesteder heeft niettemin gekozen voor een categorische uitsluiting van betaling van een vergoeding. Aanbesteder heeft daarvoor geen deugdelijke motivering aangedragen – ook niet in antwoord op de daarover gestelde vraag bij nota van inlichtingen (zie 1.3.5 bovenstaand). De Commissie verklaart dit klachtonderdeel daarom **gegrond**.

5. **Advies**

De Commissie verklaart klachtonderdeel 1 **ongegrond** en klachtonderdeel 2 **gegrond**.

6. **Aanbeveling**

De Commissie beveelt de aanbesteder aan zich te beraden op (i) de invulling van de opdracht, door vooraf een keuze te maken voor één van de twee uitvoeringswijzen, of op (ii) de inrichting van de aanbestedingsprocedure, door te kiezen voor het uitvragen van, bijvoorbeeld, varianten of opties. De beoordelingsmethodiek moet de aanbesteder vervolgens laten aansluiten op de gekozen invulling van de opdracht of inrichting van de aanbestedingsprocedure. Een heraanbesteding ligt dan in de rede.

Den Haag, 6 december 2021

Mr. A.C.M Fischer-Braams Mr. G.R. Werkman-Bouwkamp Mr. drs. T.H. Chen

Voorzitter

Vicevoorzitter

Commissielid